

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

Bfv.II.517/2010/6. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2010. november 4. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

í t é l e t e t :

A lopás büntette miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Karcagi Városi Bíróság 2.B.142/2008/10. számú ítéletét és a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság 1.Bf.817/2009/5. számú ítéletét megváltoztatja.

A terheltet az ellene lopás büntette (Btk. 316. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pont) miatt emelt vád alól felmenti. Elrendeli a pénzbüntetés címén befizetett összegnek a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkori törvényes kamatával együtt a terheltnek történő visszatérítést.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Karcagi Városi Bíróság 2009. május 12-én kihirdetett 2.B.142/2008/10. számú ítéletében a terhelt bűnösségét lopás büntetében (Btk. 316. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pont) állapította meg és ezért őt 500 napi tétel, napi tételenként 1.000.- forint, összességében 500.000.- forint pénzbüntetésre ítélte. Kötelezte, hogy 15 nap alatt fizessen meg K. K. magánfélnek 939.502.- forintot, ezen összegnek a kifizetés napjáig járó, a mindenkori jegybanki alapkamatnak megfelelő összegű kamatát,

valamint az illetékhivatal felhívására 56.370.- forint le nem rótt illetéket.

Az elsőfokú ítéletben rögzített tényállás szerint a Zrt. a vádbeli időben is érvényben volt jogszabályi rendelkezések miatt földtulajdont nem szerezhette, a földtulajdonosokkal haszonbérleti, illetőleg termeltetési szerződést kötött. A H. S. tulajdonában volt szántó művelési ágú, 6 hektár, 1394 m² területű, továbbá az 5 hektár, 1132 m² területű szántóföldet művelte.

H. S. és a zrt. között a több éven át -, illetőleg ez utóbbi évben a termény betakarításának napjáig - mezőgazdasági termeltetési szerződés volt érvényben. Ezen, a lényegét tekintve vállalkozási szerződés értelmében a zrt., mint vállalkozó vállalta, hogy a H. S., mint megrendelő tulajdonát képező földterületeket megműveli, azokon a vetésforgójának megfelelően terményt (árpat, búzát, kukoricát, napraforgót) termel, a megrendelő kockázatára. Ezzel szemben H. S., mint megrendelő, kötelezettséget vállalt arra, hogy a zrt-nek az ezen munkálatok elvégzésével felmerült költségét a gazdasági év befejeztével, a végelszámoláskor megfizeti, kamatokkal együtt.

Kötelezettséget vállalt arra is, hogy a földterületeken megtermelt terményt a zrt-nek, mint vállalkozónak adja el, a betakarításkori piaci áron.

A zrt. a H. S. földjére vetett terményt június hónapban takarította be.

Lévén termeltetési szerződésről szó, a mezőgazdasági termelésre figyelemmel juttatott állami támogatások, így az un. földalapú támogatás is a föld tulajdonosát, jelen esetben H. S.-t illette. A zrt. úgy határozott, hogy a következő gazdasági évekre a földtulajdonosokkal nem termeltetési, hanem haszonbérleti szerződést köt. Ez esetben pedig az állami támogatások nem a földtulajdonosokat, hanem a haszonbérbe vevőt, jelen esetben a zrt-t illették meg.

A zrt. a szerződések megkötésére vonatkozóan azt a gyakorlatot folytatta, hogy annak lejárta előtt egy-két héttel írásban küldte meg postai úton, avagy adta át a személyesen jelentkező földtulajdonosoknak a következő évekre vonatkozó szerződési ajánlatát. Ettől a gyakorlattól - legalábbis H. S. esetében - eltért. A terhelt a zrt. székházába hívatta H. S. A megbeszélésen a földtulajdonos megbízottjaként a szülője jelent meg. A zrt. igazgatója közölte a földtulajdonos megbízottjával, hogy a zrt. a jövőben nem mezőgazdasági termeltetési szerződést, hanem haszonbérleti szerződést köt. Tudatta a megbízottal azt is, hogy ez esetben az állami támogatás nem a föld tulajdonosát, hanem a zrt-t illeti. A jogi képviselő erre azt közölte, hogy ő a zrt. ezen

szerződési ajánlata felől nem dönthet. Arról, hogy ilyen feltételek mellett a jövőre vonatkozóan szerződést köt-e a zrt-vel, a földtulajdonosa dönt majd.

H. S. a zrt-nek a haszonbérleti szerződés megkötésére vonatkozó ajánlatát nem fogadta el. Ezt sem ő, sem a megbízottja a zrt-vel nem közölte. Jóllehet a haszonbérleti szerződés megkötésére a szerződési ajánlatot H. S. megbízottjának nem adták át, azt nem küldték meg H. S.-nak sem. Azt sem határozták meg, hogy a tulajdonosnak mely időpontig kell nyilatkoznia afelől, hogy a kft. szerződési ajánlatát elfogadja-e.

Annak ellenére, hogy a termeltetési szerződés ekkor már nem volt érvényben, a zrt. a H. S. tulajdonát képező földterületekre bement, azokat - a földtulajdonos tudta és beleegyezése nélkül - felosztotta, a szántóföldet búzával bevetette. Ezt a megbeszélésen nem közölték a jogi képviselővel, de nem közölték ezt H. S. földtulajdonossal sem.

H. S. K. K.-lyal mindkét földterületre K. K. lányával, K. A.-val előszerződést, majd ugyanezen személyekkel adás-vételi szerződést kötött.

A zrt. azt már, hogy az akkor még tulajdonában levő földeket felszántotta, az egyik területet bevetett, azután hozta H. S. tudomására, hogy a terhelt megtudta, a földtulajdonos a földek eladására vonatkozóan előszerződést kötött. A zrt. tette ezt olyan módon, hogy H. S.-t januárjában a tulajdonában levő földterületek felszántásával, az egyik terület bevetésével felmerült költségekre hivatkozással 660.622.- forint megfizetésére szólította fel. H. S. arra hivatkozással, hogy a zrt. jogosulatlanul ment a földjére, művelte meg azt, a követelt összeg kifizetését megtagadta.

K. K. sértett az adásvételi szerződésekkel az ő, illetőleg a lánya tulajdonába került földterületeket birtokba vette, március hónapjában a földet műtrágyázta, azokon a gyomirtást elvégezte. Miután tudomást szerzett arról, hogy a zrt. szintén permetezett a földön, a zrt-t felszólította, hogy a birtoksértő magatartásával hagyjon fel. A területen táblát helyezett el, rajta a felirattal: Magánterület.

A terhelt a sértett felszólítására azt közölte, hogy a zrt. a földbe vetett búzát a sajátjának tekinti, éspedig azért, mert a munkálatokat a zrt. és H. S. között érvényben volt szerződés lejártá előtt végezték el, s az elvégzett munka ellenértékét a zrt-nek nem fizették meg. Felszólította egyben K. K.-t, hogy a földjén az általa közöltek figyelembe vétele mellett gazdálkodjon.

K. K. sértett az önkormányzat főjegyzőjénél birtokvédelem iránt kérelmet terjesztett elő. A birtokvédelmet a zrt.-vel szemben arra hivatkozással kért, hogy a zrt. jogellenesen szántotta fel, majd vetette be az ő tulajdonát képező földet, azután pedig, hogy ő a földjén a gyomirtást elvégezte, a zrt. ott ugyancsak permetezett.

A jegyző a 7392-6/2007. számú határozatával a birtokvédelem iránt előterjesztett kérelmet elutasította azzal, hogy bíróság dönthet abban a kérdésben, hogy a zrt. a földet valóban jogalap nélkül birtokolja-e.

A zrt. a K. K. sértett tulajdonát képező földről a búzát learatta. A terhelt és az igazgató az un. végelszámolásban H. S.-sel tudatta, hogy a learatott búza értéke 939.502.- forint, s miután a föld megművelésével felmerült költségeket nem fizette meg, 50.000.- forint készpénz felvételére jogosult.

A zrt. a terhelt utasítására aratta le, vette el a K. K. sértett tulajdonát képező búzát. A terhelt ezzel K. K. sértettnek 939.502.- forint kárt okozott, a kár nem térült meg.

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság, a 2010. március 3. napján megtartott nyilvános ülésen meghozott 1.Bf.817/2009/5. számú ítéletében a városi bíróság ítéletét annyiban megváltoztatta, hogy a pénzbüntetés napi tételeinek számát 300-ra leszállította, ekként a pénzbüntetés összege 300.000.- forint lett, valamint a polgári jogi érvényesítését egyéb törvényes útra utasította. Egyebekben a városi bíróság ítéletét helybenhagyta.

A megyei bíróság ítéletében a városi bíróság ítéletében rögzített tényállást a lényegét illetően mindenben megalapozottnak találta és az elsőfokú ítéletet az abban rögzített tényállás alapján bírálta felül. (A másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet tényállásában egyetlen dátumelírást helyesbített, azt, hogy a földterület felszántását követően a november 3-i megbeszélés értelemszerűen nem három évvel későbbi évben történt.)

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt meghatalmazott védője nyújtott be felülvizsgálati indítványát. Indítványát a védő a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjára alapozta és a Be. 427. § (1) bekezdés a) pontja szerint meghozandó határozattal a terhelt bűncselekmény hiányában történő felmentését kérte. A védő álláspontja szerint a Zrt. a szerződés megszűnte után jogcím nélküli birtokos volt, és a learatott búza a számára nem volt idegen dolog. Ebből következően nem lehetett a lopás tárgya sem. Utalt arra, hogy a másodfokon eljáró megyei bíróság a polgári

jogi igény megállapítását sérelmező fellebbezésnek helyt adott, azonban elkövetési értéket nem állapított meg, ennek hiányában pedig a lopás bűncselekménye megállapítására sem kerülhetett volna sor. Utalt emellett a Karcagi Városi Ügyészség korábbi nyomozást megszüntető határozatának érvelésére, mely szerint a Zrt. a termény betakarítását követően el kívánt számolni a tulajdonossal, ezért nem állapítható meg egyértelműen, hogy a betakarítással az idegen dolog eltulajdonítása lett volna a célja, ennek hiányában pedig a lopás elkövetése sem állapítható meg.

A Legfőbb Ügyészség BF.1676/2010. számú átiratában a terhelt védőjének felülvizsgálati indítványát alaposnak tartotta és a terhelt lopás büntettének vádja alóli, bűncselekmény hiányában történő felmentését indítványozta.

A legfőbb ügyészségi álláspont szerint a Zrt. jogalap nélkül birtokolta és művelte az adott földterületet. A Ptk. 193. § (1) bekezdése értelmében "aki jogalap nélkül van a dolog birtokában, köteles a dolgot a birtoklásra jogosultnak kiadni." A (2) bekezdés szerint pedig "a birtokos a dolog kiadását megtagadhatja, amíg a birtoklással kapcsolatban őt megillető igényeket ki nem elégítik, jogállására a felelős őrzés szabályai az irányadók." A Ptk. 194. § (1) bekezdése alapján "a birtokos, aki a dolog kiadására köteles, követelheti a dologra fordított szükséges költségei megtérítését." A (2) bekezdés értelmében "a birtokos rosszhiszeműsége esetén a jogalap nélküli gazdagodás szerint követelhet megtérítést."

Az irányadó tényállás alapján a terhelt esetében hiányzik a jogtalan eltulajdonítási célzat, ezért nem valósult meg a lopás büntette. A terhelt és a sértettek között elszámolási jogviszony jött létre, ami a büntetőjogon kívül esik, erre a fentiekben kifejtettek szerint a polgári jog szabályai irányadók.

A Legfelsőbb Bíróság nyilvános ülésén a terhelt védője észrevételezte, hogy álláspontjával a Legfőbb Ügyészség is egyetértett és továbbra is a jogerős határozat megváltoztatását és a terhelt felmentését kérte.

A Legfőbb Ügyészség képviselője az átiratukban foglaltakat fenntartotta. Kiemelte, hogy a Legfőbb Ügyészség álláspontja egy tekintetben tér el a felülvizsgálati indítványban részletezett állásponttól, mégpedig abban, hogy a leírt gabona a zrt. számára idegen dolog volt, azonban a jogtalan eltulajdonítási célzat megállapíthatóságának hiányára tekintettel ennek nincs jelentősége.

A terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa a Legfőbb Ügyészség által támogatott formájában alapos.

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős határozatot a felülvizsgálati indítványban megjelölt Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott okból, továbbá a Be. 423. § (5) bekezdése értelmében, a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában megjelölt okból vizsgálta felül. Felülvizsgálata során a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában felsorolt körbe eső eljárási szabálysértést nem észlelt.

A jogerős határozatot a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltak alapján felülvizsgálva megállapította, hogy a jogerős határozatot hozó bíróságok a terhelt bűnösségét a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt állapították meg. Ennek oka pedig az, hogy a lopás Btk. 316. § (1) bekezdésében meghatározott bűncselekményének törvényi tényállása teljességére tévesen következtettek, mivel a Be. 423. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállásból a terhelt jogtalan eltulajdonítási szándékára egyértelmű következtetés nem vonható.

Az irányadó tényállásban foglaltakból következően H. S. és a Zrt. között több évre szóló szerződéses kapcsolat volt, mely a szerződés szerint lejáró, illetve ez évben a termény betakarításakor járt le. Ugyancsak a tényállásból következően megállapítható, hogy mindkét félnek szándékában állt a szerződéses viszony folytatása és az ehhez kapcsolódó felek közötti megbeszélés a november 30-i időponthoz kötődött. A zrt. képviselője és H. S. képviselője közötti megbeszélésen, illetve annak eredményeként vált világossá H. S. részére is, hogy a zrt. a korábbi szerződési feltételeken módosítani kívánt, amit azonban ő nem tartott elfogadhatónak, ezért kezdte meg a tárgyalásokat földje eladása érdekében, majd adta el azt K. K.-nak. Szándékáról azonban egyértelműen a zrt. képviselőjét nem tájékoztatta, miként a zrt. sem tájékoztatta H. S.-t arról, hogy már a november 3-iki megbeszélést megelőzően H. S. tulajdonát képező földterületet is felszántotta és bevetette búzával. Amikor mindkét fél számára nyilvánvalóvá vált a további szerződéses viszony megghiúsulása, adott helyzetként jelentkezett, hogy a zrt. a kérdéses földterületen már művelési munkát végzett, azt felszántotta, bevetette, ugyanakkor H. S., illetve a földet tőle megvásárló K. K. a helyzet tárgyalásos rendezésétől elzárkózott, a zrt. követelését az elvégzett munka, illetve a bevetett vetőmag vonatkozásában nem ismerte el. Ebben a helyzetben került sor a terhelt rendelkezése alapján a zrt. részéről a zrt. által a zrt. vetőmagjából kelt búzatermés zrt. általi betakarítására. Az is kiderül a tényállásból, hogy a zrt. a H. S.-ral történő elszámolásra törekedett.

A Btk. 316. § (1) bekezdése a lopást célzatos bűncselekményként szabályozza, mely szerint az idegen dolog mástól történő elvétele abban az esetben értékelendő lopásként, ha az elvétel jogtalan eltulajdonítási célzattal történt. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint ebben az esetben a zrt. érdekében eljárók részéről ilyen

jogtalan eltulajdonítási célzat nem állapítható meg. A zrt. részéről a más tulajdonát képező földön saját munkaerővel és saját vetőmagból történt vetéssel olyan helyzet keletkezett, amelyben egyrészt a zrt. részéről költségek merültek fel, míg a túloldalon munkával és anyagiakkal nem ellentételezett javak keletkeztek, és amely helyzet ekként a zrt. és H. S., illetve K. K. között elszámolási helyzetet eredményezett. A felek e körben nem tudtak megegyezni, az elszámolás megejtése ekként polgári perre tartozó kérdés.

A Legfelsőbb Bíróság ebben a helyzetben - irányadónak tekintve erre az esetre is az EBH.1999.88., illetve BH.2000/481. számú eseti döntésben közzétett és a Legfelsőbb Bíróság által kialakított álláspontot, mely esetben eltérő tények alapján, de a felek között ugyancsak olyan elszámolási jogviszony jött létre, mely a jogtalan eltulajdonítási szándék ellen szól - a büntetőperben nem látta eldöntendőnek a termőföld birtoklásával, illetve a gabona tulajdonjogával kapcsolatos, illetve a felek között elszámolási kérdéseket - e körben a polgári bíróság döntése kérhető -, megelégedett annak egyértelmű rögzítésével, hogy a terhelt eltulajdonítási célzatának a kifejtettek szerinti hiánya bűnössége megállapítását önmagában kizárja, ezért pedig a büntető anyagi jog szabályai az ezzel ellentétes döntés meghozatalakor sérelmet szenvedtek.

A Legfelsőbb Bíróság a kifejtettekre figyelemmel, a felülvizsgálati indítvánnyal támadott határozatot a Be. 427. § (1) bekezdés a) pontja alapján megváltoztatta, és a terheltet az ellene lopás büntette (Btk. 316. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pont) miatt emelt vád alól felmentette. Elrendelte ugyanakkor a terhelt által esetlegesen pénzbüntetés címén befizetett összeg törvényes kamataival történő visszatérítését.

A végzés elleni fellebbezést a Be. 3. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 416. § (4) bekezdés b) pontja zárja ki. A Be. 418. § (3) bekezdése alapján minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt. A Be. 421. §-ának (3) bekezdése rögzíti, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Legfelsőbb Bíróság mellőzheti.

Budapest, 2010. november 4.

Dr. Katona Sándor s.k. a tanács elnöke, Dr. Kiss Sándor s.k.
előadó bíró, Dr. Csere Katalin s.k. bíró

A kiadmány hitelél:

bíróági ügyintéző
Kné